

จากห้องเรียนสู่งานวิจัยที่เป็นรูปธรรม: การเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก
ทำนองแมงปู้ชมดวง

**From classroom to tangible research: The forcing story of gautama Buddha
Vessundonchadok, Mangpuchomduang rhythm**

เกศรา สว่างวงศ์*

Kessara sawangwong

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนอง แมงปู้ชมดวง ของจังหวัดลำปาง เพื่อการเผยแพร่ เกิดขึ้นจากความต้องการของอาจารย์และนิสิตโดยมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่าง คือ อาจารย์ต้องการให้นิสิตเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของ กระบวนการวิจัยโดยการ ได้ลงมือปฏิบัติจริง และนิสิตต้องการเรียนรู้ และค้นหาคำตอบในประเด็นที่เกิดความสงสัยเรื่องราวและองค์ความรู้ของเทศน์มหาชาติทำนองแมงปู้ชมดวง เป็น ทำนองการเทศน์ที่เก่าแก่ของจังหวัดลำปาง ซึ่งเกิดจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวลำปางมากกว่า 100 ปี องค์ความรู้ ต่างๆ ที่ได้มาจากการทำงานวิจัยชิ้นนี้ได้แก่ คุณสมบัติของพระนักเทศน์เทคนิคการรักษาเสียง การบูชาครูบาอาจารย์ การใช้สัญลักษณ์ในการฝึกเทศน์ การอ้อ การใส่กายีในการเทศน์ ทำนองที่ถูกต้องของทำนองแมงปู้ชมดวง และของ พื้นที่ในต่างจังหวัดซึ่งเป็นทำนองที่แตกต่างจากของจังหวัดลำปาง

คำสำคัญ: การเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนองแมงปู้ชมดวง

Abstract

Research project for training course development about The forcing story of Gautama Buddha Vessundonchadok , Mangpuchomduang rhythm of Lampang province that was occurred by the lecturers and the students in there with different purpose. The lecturers' purpose wish to give the students acknowledge for research process and practice toward the lessons. In the others hand , the students' purpose wish to learn and find the answers in the confuse of this story that was old rhythm . The story with this rhythm were created by folk wisdom as long as more than 100 years. The body of knowledge for this research were as follows ; the qualification of preachers , the worship for the teachers , the practice for the application to create this rhythm that make different in Lampang and the others.

Key words: The forcing story of Gautama Buddha Vessundonchadok, Rhythm.

*อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนาและจิตวิทยาแนะแนะ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง

บทนำ

โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนอง แมงปู้ชมดวงของจังหวัดลำปาง เพื่อการเผยแพร่ เกิดขึ้นจากความต้องการของอาจารย์และนิสิตโดยมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่าง คือ อาจารย์ต้องการให้นิสิตเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของ กระบวนการวิจัยโดยการ ได้ลงมือปฏิบัติจริง และนิสิตต้องการเรียนรู้และค้นหาคำตอบในประเด็นที่เกิดความสงสัย ดังนั้นอาจารย์ผู้บรรยายจึงหาแหล่งทุนวิจัย และสนับสนุนให้นิสิตเขียนโครงการวิจัยเสนอไปยังสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น ต่อมาโครงการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น ภายใต้ชุดโครงการวิจัยเพื่อท้องถิ่นสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี (CBPUS) โดยอาจารย์ผู้บรรยายรายวิชาสถิติเบื้องต้นและการวิจัย คือ อาจารย์เกศรา สว่างวงศ์ อาจารย์ผู้บรรยายประจำรายวิชา และพระนิสิตกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วย พระอธิการบุญยิ่ง สุจิตโต พระภุมิภัทร ฐานสมปณโน พระนรินทร์ วัฒนวฑฒโน และพระกวีรัตน์ ทัพวิไล ซึ่งในขณะนั้นศึกษาในชั้น ปีที่ 2 โดยพระนิสิตรูปหนึ่งในขณะวิจัยเกิดความสงสัยว่า ระเบียบแมงปู้ชมดวง ซึ่งเป็นระเบียบเก่าแก่ของจังหวัดลำปางมีระเบียบหรือทำนองอย่างไร และมีผู้ใดยังสามารถเทศน์และรู้จักระเบียบนี้บ้าง ซึ่งต่อมาได้รับการอนุมัติโครงการภายใต้ชื่อ “โครงการวิจัยแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนองแมงปู้ชมดวงเพื่อการเผยแพร่” สัญญาเลขที่ PDG52N0012 โครงการนี้ประกอบด้วยอาจารย์หัวหน้าโครงการและพระนิสิต มจร. วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ชั้นปีที่ 2 จำนวน 4 รูป ได้เริ่มต้นสืบค้นหาทำนองเทศน์มหาชาติ ระเบียบเก่าแก่ของจังหวัดลำปาง โดยได้รับความเมตตาในการให้ข้อมูลจากปราชญ์ในจังหวัดลำปาง ด้านการเทศน์ทั้งที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาสราว 10 รูป /คน และได้รับความเมตตาจาก ผศ.ดร. ดวงจันทร์ เตียววิไล อาจารย์คณะครุศาสตร์ และผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ในการตรวจสอบและให้คำแนะนำในด้านการร่างหลักสูตรการอบรม เทศน์มหาชาติ

ในฐานะครู เป้าหมายหลักคือมุ่งเน้นให้พระนิสิตได้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม ได้ลงมือทำด้วยตนเอง (Active Learning) และนำไปใช้ในพระพุทธศาสนาด้วยตนเองได้อย่างแท้จริงเช่นกัน การศึกษาและสืบค้นหาทำนองแมงปู้ชมดวง ซึ่งเป็นทำนองเทศน์มหาชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและเก่าแก่ของจังหวัดลำปาง ที่นับอายุได้เกือบร้อยปี แม้แต่นักเทศน์ชื่อดังหลายท่านในจังหวัดลำปางยังอุทานว่า...ไม่เคยได้ยินชื่อ...ซึ่งในเวลานั้นเกือบทำให้หมดกำลังใจ แต่คณะวิจัยถือคติว่า ‘ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น’ จึงพยายามช่วยกันสืบหาตัวบุคคลที่เป็นนักเทศน์รุ่นเก่า โดยคณะวิจัยดำเนินงานมากกว่าแผนกิจกรรมที่วางไว้เกือบเท่าตัว เริ่มจากการสืบแสวงหาตัวบุคคล และลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลซึ่งคณะวิจัยใช้วิธีการบันทึกเสียง...ท่านแล้วท่านเล่า... ท่านแล้วท่านเล่า...จนกระทั่งได้พบกับอดีตพระนักเทศน์ชื่อดังท่านหนึ่ง คือ อาจารย์อินสม เครือตัน แห่งบ้านน้ำโจ้ อำเภอ แม่ทะ จังหวัดลำปาง ที่ยืนยันว่านี่คือ ทำนองแมงปู้ชมดวง ที่ท่านได้รับการฝึกมาจากครูของท่านคือ เจ้าอธิการเสาร์ สุขโพธิ์ วัดน้ำโจ้ ตั้งแต่อายุ 14 ปี และต่อมาฝึกกับพ่ออาจารย์หนานเมือง แปงตาสาย บ้านพอน ต่อมาจึงได้จัดเวทีตรวจสอบองค์ความรู้ที่รวบรวมมา โดยได้เชิญ/นิมนต์พระนักเทศน์ และปราชญ์ท้องถิ่น ช่วยกันระดมสมองเพื่อตรวจสอบและรับรองข้อมูล เมื่อได้คำตอบที่เห็นพ้องกันในเวทีการตรวจสอบแล้ว จึงทำการบันทึกเสียงเพื่อเป็นต้นแบบในการจัดทำหลักสูตร จากนั้นได้ช่วยกัน ร่างหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ได้มา และได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญในการเขียนหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการการฝึกเทศน์มหาชาติ ทำนองแมงปู้ชมดวงเป็นเวลา 2 วัน โดยพระครูอุดมสิริทัต เจ้าคณะตำบลทุ่งฝ่าย/เจ้าอาวาสวัดศรีภูมิมา และอาจารย์อินสม เครือตัน เป็นวิทยากรฝึกอบรม ทั้งนี้ได้มีผู้สนใจสมัครเข้ารับการอบรมเกินจำนวนกลุ่มเป้าหมายถึงร้อยเปอร์เซ็นต์ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนิสิตของ มจร. นั้นย่อมแสดงให้เห็นถึงความสนใจของพระนักเทศน์ยุคปัจจุบัน หลังเสร็จสิ้นการอบรมพบว่า มีพระนักเทศน์หลายท่าน ที่สามารถถ่ายทอดทำนองแมงปู้ชมดวงได้ดี และยังสามารถเผยแพร่โดยนำไปใช้ในงานเทศน์มหาชาติ ทั้งในชุมชนของตน และเทศน์ในงานบุญตั้งธรรมหลวงของ มจร. วิทยาลัยสงฆ์นครลำปางทุกปี จนถึงปัจจุบัน อาทิเช่น พระครูโสภณพัฒนวิกรม วัดบ้านทุ่ง อำเภอเมืองปาน พระภุมิภัทร ฐานสมปณโน วัดบ้านดง อำเภอแม่เมาะ และพระอธิการสัมฤทธิ์ กุศลจิตโต วัดโทกหัวช้าง อำเภอเมืองลำปาง

ถึงแม้ว่าการเทศน์มหาชาติทำนองแมงปู้ชมดวง เป็นทำนองที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและเก่าแก่ของจังหวัดลำปางก็ตาม แต่ก็ยังมีทำนองเทศน์มหาชาติในเขตล้านนาอีกมากมายที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ ดังนั้นแม้ว่าโครงการวิจัยนี้จะเสร็จลงด้วยดีโดยได้รับคำตอบจากโจทย์วิจัยที่ตั้งไว้แล้วนั้น แต่หากคณะวิจัยยังคงมีความตั้งใจในการเก็บข้อมูลที่เป็นทำนองเทศน์มหาชาติในเขตจังหวัดใกล้เคียง เพื่อนำข้อมูลมาทำการเผยแพร่เพื่อให้ทำนองการเทศน์มหาชาติของล้านนาอยู่กับบรรพบุรุษพุทธศาสนาสืบไป ภายใต้การรับผิดชอบของศูนย์ฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง โดยได้รับแรงบันดาลใจจากงานวิจัยชิ้นนี้เช่นกัน คณะวิจัยมีความมุ่งมั่นที่จะสืบทอดประเพณีการเทศน์มหาชาติ ทำนองแมงปู้ชมดวง ซึ่งเป็นอารยธรรมอันเก่าแก่ของบรรพบุรุษในจังหวัดลำปางของพวกเราสืบต่อไป.

องค์ความรู้เกี่ยวกับการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก

ประเพณีตั้งธัมม์หลวง² หรือการเทศน์มหาชาติหมายถึง การฟังพระธรรมเทศนาเรื่องใหญ่ หรือเรื่องสำคัญ เพราะธรรมหลวงที่ใช้เทศน์มักจะเป็นเวสสันดรชาดกอันเป็นพระชาติสุดท้ายของพระโพธิสัตว์ก่อนจะได้อุปมาประสูติ และตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าในชาติต่อมา มีทั้งหมด 13 กัณฑ์ คำว่า “ตั้ง” แปลว่าเริ่มต้น การตั้งธรรมหลวง ก็อาจแปลว่า การสดับพระธรรมเทศนาจากคัมภีร์ที่จารขึ้นใหม่เป็นครั้งแรกด้วยประเพณีนี้ตรงกับงานประเพณีฟังเทศน์มหาชาติของภาคกลาง การตั้งธรรมหลวงนี้จะจัดขึ้นในวันเพ็ญเดือนยี่ มีการเตรียมงานนับตั้งแต่การเตรียมสถานที่ในการเทศน์และการเตรียมตัวของผู้จะมาฟังเทศน์ ถือเป็นพิธีใหญ่คู่งานทานสลากภัตต์ ดังนั้น จึงมีคตินิยมว่า ในวัดหนึ่งนั้นปีใดที่จัดงานทานสลากภัตต์ ก็จะไม่จัดงานตั้งธรรมหลวง และปีใดที่จัดงานตั้งธรรมหลวงก็จะไม่จัดงานทานสลากภัตต์เพราะสองงานนี้ต้องใช้ความเสียสละ ความร่วมมือจากศรัทธาชาวบ้านอย่างมาก

ประวัติความเป็นมาและประเพณีของการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก

การที่เรียกว่า มหาชาตินั้น ได้เรียกกันมาแต่สมัยสุโขทัย และประเพณีนิยมมีเทศน์เรื่องเวสสันดรชาดกก็เกิดขึ้นตั้งแต่ก่อนสมัยของพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ เพราะมีหนังสือภาษามคธเรียกชื่อว่า “เวสสันดรทีปนี” เป็นหนังสือชั้นฎีกาแต่งอธิบายความในอรรถกถามหาเวสสันดรชาดก ซึ่งพระสิริมงคลจารย์แต่งขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2060 แสดงว่าชาวภาคเหนือนิยมเรื่องพระเวสสันดรมาก่อน ถือว่าเวสสันดรชาดกเป็นเรื่องเล่าการบำเพ็ญทานบารมีอันยิ่งใหญ่ของพระโพธิสัตว์อันเป็นชาติสุดท้าย ที่ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า อีกทั้งเนื้อเรื่องก็มีอรรถรสไพเราะ มีคติสอนใจเป็นอย่างดี ชาวพุทธจึงนิยมฟังเทศน์มหาชาติเป็นประจำ จนถึงกับกล่าวกันว่า “ตราบใดที่คนยังฟังเทศน์มหาชาติอยู่ พระพุทธศาสนาจะมั่นคงยืนยาว อยู่ตราบนั้น” เพราะคติสอนในที่ปรากฏในเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดกนั้น สอนเกี่ยวกับการให้ทาน ความสามัคคี การสงเคราะห์ผู้อื่น และการกระทำตนให้เป็นประโยชน์ ถ้าหากทุกคนฟังเทศน์มหาชาติแล้วปฏิบัติตามปฏิบัติ (พฤติกรรมหรือการปฏิบัติตัว) ของพระเวสสันดร บ้านเมืองก็จะร่มเย็นและพุทธศาสนาก็รุ่งเรืองยืนยาวต่อไป ความเชื่ออีกประการหนึ่งกล่าวกันว่า หากใครได้ฟังเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดกครบทั้ง 13 กัณฑ์ หรือ 13 ผูก โดยมีพระคาถาเป็นภาษาบาลีรวมพันคาถาแล้วจะมีอานิสงส์มากปัจจุบันการเทศน์มหาชาติ หรือทางภาคเหนือจะเรียกว่า การตั้งธรรมหลวง นิยมเทศน์มหาชาติในช่วงเดือนพฤศจิกายน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันเพ็ญเดือน 12 แต่ในปัจจุบันอาจมีการเทศน์ในระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคมตามความพร้อมของวัดและประชาชน

² ผนัง พยอมยงค์, ประเพณีสิบสองเดือน, พิมพ์ครั้งที่ 2 (เชียงใหม่: ส. ทรัพย์การพิมพ์, 2543), หน้า 25-50.

ความหมายและความสำคัญของการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนองแมงปู้ชมดวง

การเทศน์มหาชาติ หรือ ทางภาคเหนือจะเรียกว่า การตั้งธรรมหลวง หมายถึงการฟังเทศน์ครั้งใหญ่ ซึ่งมีความสำคัญต่อพุทธศาสนิกชนมาก ด้วยเชื่อว่าหากใครได้ฟังเทศน์มหาชาติแล้วจะเกิดสวัสดิ์มงคลแก่ตน เพราะถือว่าเป็นการฟังธรรมที่ยิ่งใหญ่ที่ได้อ่านสงส์ทั้งผู้เทศน์และผู้ฟัง และนิยมเทศน์มหาชาติในช่วงเดือนพฤศจิกายน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวันเพ็ญเดือน 12 แต่ในปัจจุบันอาจมีการเทศน์นี้ระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมกราคมตามความพร้อมของวัดอีกครั้งหนึ่ง

ความแตกต่างของทำนองแมงปู้ชมดวงกับทำนองอื่นการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนอง “แมงปู้ชมดวง”

ทำนองแมงปู้ชมดวงนั้นถือเป็นทำนองที่มีมานานกว่า 80 ปี และเป็นทำนองที่บรรพบุรุษชาวลำปางได้คิดแต่งขึ้นมาด้วยภูมิปัญญาและจินตนาการจากการเห็นแมลงภูษณะกำลังดูดกินน้ำหวานของเกสรดอกไม้จากดอกหนึ่งไปยังอีกดอกหนึ่ง และเป็นเอกลักษณ์ของทำนองเทศน์มหาชาติของจังหวัดลำปาง ดังนั้นสรุปได้ว่าองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยชิ้นนี้ คือ การเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนอง “แมงปู้ชมดวง” จึงมีคุณค่าและมีความสำคัญควรแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักในหมู่ พระนักเทศน์และผู้สนใจ โดยคณะวิจัยร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่นได้จัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยมีเนื้อหาในการฝึกอบรมคือการบรรยายความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการเทศน์มหาชาติและการฝึก เชิงปฏิบัติการ โดยใช้เวลาจำนวน 2 - 3 วัน การเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ทำนอง “แมงปู้ชมดวง” เป็นทำนองที่มีความแตกต่างจากทำนองอื่นๆ คือ เป็นทำนองที่มีการเดินธรรมหรืออ่านธรรมด้วยน้ำเสียง ที่ชัดถ้อยชัดคำ สม่่าเสมอขึ้นๆ ลงๆ แบบนุ่มนวล ไม่ซ้ำและไม่เร็วจนเกินไปมีการเอื้อนน้ำเสียงที่พอดีๆ ไม่ลากเสียงยาวมากแตกต่างจากทำนองมะนาวล่องของ คือ มีทำนองและการเดินธรรมที่เร็วกว่าทำนองแมงปู้ชมดวง ด้วยเสียงขึ้นๆ ลงๆ เช่นกัน คณะวิจัยและนักเทศน์ลงความเห็นว่า เป็นทำนองเสียงเด่นๆ คือการใช้เสียงขึ้นๆ ลงๆ แบบเร็วๆ กว่าทำนองแมงปู้ชมดวง

วิธีการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก

1. วิธีการเทศน์นั้นจะจัดขึ้น 2 วันในวันแรกจะเป็นการเทศน์แบบธรรมดา หรือเทศน์ธรรมวัตรก่อนเพื่ออุทิศส่วนกุศลไปหาผู้ตายหรือทำบุญ เพื่อเป็นบุญกุศลแก่ตัวเองและฟังเนื้อมหาชาติ คือเรื่องราวเกี่ยวกับมหาเวสสันดร ล้วนๆ ก่อนการเทศน์มหาชาติจะต้องเทศน์ธรรม 3 กัณฑ์ คือ 1) เทศน์สหสคาถา หรือคาถาพัน คือคำบาลีที่แต่งเป็นฉันทลักษณ์ต่างๆ เช่น ปฐมาวตาร กล่าวถึงเรื่องราวของพระเวสสันดร ตั้งแต่ต้นจนจบ คาถานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนฟังพระบาลี เรื่องพระเวสสันดร เพื่อสรุปเรื่องย่อเกี่ยวกับพระเวสสันดรเพื่อความศกดิ์สิทธิ์ เพื่อเริ่มเรื่องเป็นตอนแรก และเพื่อเป็นบุญกุศลใหญ่เพราะได้ฟังเวสสันดรจบทั้ง 13 กัณฑ์ การเทศน์ธรรมคาถาพันต้องนิมนต์พระที่มีความสามารถอ่านคำบาลีได้คล่องแคล่ว 2) เทศน์มัลลยเก้า หรือธรรมมัลลยตัน เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระเถระอรหันต์รูปหนึ่งชาวลังกาที่ชื่อ พระมัลลยเถระ มีความสามารถดำดินบินบนทะเลเห็นเดินอากาศได้ เดินทางไปเยี่ยมมรณพบกับพระยา ยมราช ได้เห็นสัตว์นรกจำนวนมาก มีความเวทนาจึงถามพระยายมราช และได้คำตอบว่ามนุษย์ชายหญิงเป็นอันมาก ทำบาปกรรมไว้มากหลาย จึงมาทนทุกข์ทรมานในนรกขอช่วยให้เขาพ้นทุกข์ และตัวเองก็ควรทำบุญกุศลเพื่อให้ได้พบความสุขในสรวงสวรรค์ พระมัลลยเถระจำคำมาบอกแก่ชาวโลก ขอให้เว้นบาปและทำบุญทำทาน ฟังเทศน์อุทิศหาผู้ตายโดยทั่วไปจนทุกวันนี้ 3) เทศน์มัลลยปล่าย หรือธรรมมัลลยปล่าย เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเดินทางไปสวรรค์ของพระมัลลยเถระ เพื่อกราบไหว้พระธาตุแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ดาวดึงส์ ได้พบกับพระศรีอริยเมตไตร พระโพธิสัตว์ที่จะมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าถัดจากพระโคตมเจ้าของเรา ในอนาคตพระมัลลยได้ถามพระศรีอริยเมตไตรว่า ทำอย่างไรจึงจะได้ร่วมกับศาสนาของพระองค์บ้าง พระศรีอริยเมตไตรกล่าวตอบว่า ใครอยากจะได้ร่วมศาสนาของพระองค์ จะต้องได้ฟังเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก นับตั้งแต่ต้นจนจบในวันหนึ่งคืนหนึ่ง จึงจะได้ร่วมพระพุทธรบาท

พระศรีอริยเมตไตรย เรื่องนี้เป็นเครื่องชี้ให้ประชาชนชาวไทยโดยเฉพาะชาวเหนือนิยมฟังเทศน์มหาชาติสืบมา และหลังจากเทศน์ธรรม 3 กัณฑ์นี้แล้ว จะมีการเทศน์ธรรมอาณิสสังสวัตสันตระอีกหนึ่งกัณฑ์ ซึ่งเป็นคัมภีร์ที่คนโบราณแต่งไว้โดยกล่าวถึงอาณิสสังสวัตสันตระของพระพุทธรูปปางเทศน์เรื่องรวมหาเวสสันดร นอกจากจะได้ร่วมศานาของพระศรีอริยเมตไตรยแล้ว ยังมีอาณิสสังสวัตสันตระตามกัณฑ์เทศน์เพื่อย้ำให้ศรัทธาประชาชนเห็นความสำคัญเรื่อง พระเวสสันดร และในวันที่สองของการเทศน์มหาชาติจึงจะมีการเทศน์ 13 กัณฑ์ โดยกัณฑ์ที่ 1 ถึง 12 เป็นการเทศน์ประจำปีเกิดและในกัณฑ์ที่ 13 จะเป็นการเทศน์รวมปีเกิดทั้ง 12 ปีเกิด

2. ก่อนขึ้นเทศน์จะต้องไหว้บูชาครูบาอาจารย์ของตนเอง และมีการร่ายคาถาป้องกันการทำคุณไสย หรือนักเทศน์บางท่านอาจมีเครื่องรางของขลัง มีการสีกยันต์หรือใช้ตะกรุดป้องกันตนเองจากการถูกกระทำของผู้ที่ไม่ต้องการให้พระนักเทศน์ท่านนั้นเทศน์เสียดี

คุณสมบัติของพระนักเทศน์

1. มีใจรักการเทศน์มหาชาติ
2. มีน้ำเสียงที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง
3. ต้องเป็นผู้ที่มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง

องค์ความรู้เกี่ยวกับวิธีการรักษาเส้นเสียง และการดูแลตนเองของพระนักเทศน์

1. ต้องไม่นอนดึก ไม่สูบบุหรี่
2. ควรดื่มน้ำอุ่นเป็นประจำ
3. ดื่มน้ำผึ้งผสมมะนาวก่อนขึ้นเทศน์
4. หมั่นฝึกซ้อมการเทศน์อยู่เสมอๆ เพื่อให้หน้าเสียงคงที่

ความมุ่งหมายของการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก

ความมุ่งหมายสำหรับทางวัด

1. เพื่อให้มีการรวบรวมคัมภีร์ธรรมต่างๆ ไว้เป็นหมวดหมู่
2. เพื่อให้มีการเขียนคัมภีร์ธรรมที่เป็นวิทยากรเพิ่มมากขึ้น
3. เพื่อฝึกหัดพระภิกษุสามเณร ให้มีความรู้ด้านการอ่านคัมภีร์คล่องแคล่วขึ้น
4. เพื่อบำรุงพระภิกษุสามเณรในด้านจตุปัจจัย
5. เพื่อส่งเสริมกิจกรรมศานาหลายประการ เช่น การทำโคมไฟและดวงประทีป
6. เพื่อให้เกิดความประสานร่วมมือกันระหว่างวัดกับชาวบ้าน

ความมุ่งหมายสำหรับศรัทธาประชาชน

1. เพื่อสร้างศรัทธาความเชื่อเรื่องอาณิสสังสวัตสันตระของพระพุทธรูปปางเทศน์มหาชาติ
2. สร้างเสริมศิลปวัฒนธรรมภายในชุมชน
3. ทำให้เกิดความสามัคคีภายในชุมชน อันเกิดจากการร่วมมือกันในการจัดงาน
4. ทำให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับจารีตประเพณี
5. ทำให้เกิดความรู้วิทยากรทางศานา เช่น ความรู้เรื่องพระเวสสันดร
6. ทำให้มีโอกาสดูฟังพระนักเทศน์เสียดี

การนิ่งเทศน์และการกำหนดเสียง

- ผู้เทศน์ต้องนั่งตัวตรง ห้ามหันไปหันมา เพราะจะทำให้เสียง เลื่อนไหลผิดไปจากเดิม
- หากต้องการให้เสียงช่วงใดเป็นเสียงใหญ่ เวลาออกเสียงให้ก้มตัวลงเสียงจะกลับกลายเป็น ใหญ่ขึ้นกว่าเดิม
- เงยหน้าขึ้นจะทำให้เสียงเล็กลงได้

คำอาราธนาธัมมพระเวสสันดรชาดกทั้ง 13 กัณฑ์³

คำอาราธนาธัมมพระเวสสันดรชาดก เป็นคำกล่าวอัญเชิญให้พระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนาในการตั้งธรรมหลวง หรือเทศน์มหาชาติ นักปราชญ์ราชบัณฑิตของล้านนาได้มีการแต่งคำอาราธนาธัมม ขึ้นมาโดยเฉพาะมีหลากหลายสำนวน ที่กล่าวไว้ในหนังสือประเพณีเดิม ได้รวบรวมไว้ ดังนี้

กัณฑ์ถว้น 1 ทัสสปอร-ทศพร

วันนี้ เปนวันดี

ได้มาฟังธัมมมหาชาติกัณฑ์ถว้นเค้า

เจ้าเจื่องจอมศรี

ถวายพอรแก้วเลิศสิบประการ

ขึ้นนั่งธัมมาสน์แก้ว

ธมฺม อนุภุมปี มํ ปชํ

เป็นวันมุละสัทธาผู้ข้าทั้งหลาย

ปางเมื่อขุนอินทาราชทำว

หื้อนางราชผุสดีลงมาเกิด

ขอนิมนต์ลูกสิกข์พระภูบาลตนเลิศแล้ว

นิมนต์เทศนาธัมม

อาราธณ กโรมฯ

กัณฑ์ถว้น 2 หิมพานต์

ทศสวรกณฺห์ ปริปุณฺณ

ผู้ข้าคิดนึกถูกอยากฟังไพแถม

กัณฑ์ที่ท่านแก้วหื้อทานช้างเผือกแก้วแก่พราหมณ์ไพ

เขาคีมาร้องต่อพระราชบิดา

ขึ้นนั่งธัมมาสน์แก้ว

ธมฺม อนุภุมปี มํ ปชํ

สุดเสียงไพหนึ่งผูก

ชื่อว่าหิมพานต์เรยเลิศแล้ว

ขุนเมืองไทค์มาจ่ามพ้อง

ขอนิมนต์ลูกสิกข์พระพุทธานสักดิ์สวาสตร์

แล้วนิมนต์เทศนาธัมม

อาราธณ กโรมฯ

กัณฑ์ถว้น 3 ทานกัณฑ์

หิมพานธมฺมเทศน

บัดนี้ ผู้ข้าอยากฟัง

ร้องไห้สังสีพี

ขึ้นนั่งธัมมาสน์แก้ว

ธมฺม อนุภุมปี มํ ปชํ

ธัมมหิมพานต์ท่านได้เทศน์สุดเสียงไพแล้ว

ทานกัณฑ์ไชยเรยร้องไห้แค้นคั่ง

ขอนิมนต์ลูกสิกข์พระมุนีตนสักดิ์สวาสตร์

แล้วนิมนต์เทศนาธัมม

อาราธณ กโรมฯ

³ทวิ เขื่อนแก้ว, ประเพณีเดิม, (ลำปาง: โรงพิมพ์เสียงเชียงใหม่, 2541).

กัณฑ์ถว้น 4 วนปเวสหน

ธมมเทสน ญูกทานกัณฑ์

บัดนี้คือรอดวนปเวสหน

จตุราท้าวเท่าไพทรวงผนวชบวชเปนรสี

โขงเขตไกลที่พระปถนราชลาสา

ขึ้นนั้งธัมมาสน์

ธมม อนุภุมปี มั ปชั

คี่ปรีปนถนังจนสุดเสียงเขตต์

เขตเขาไกลขึ้นต่านดงรี

อยู่ในคี่รีป่าไม้

ขอนิมนต์ลูกสิกข์พระพุทธาตนสัถ์สวาสตร์

แล้วนิมนต์เทศนาธัมม

อาราธนั กโรมฯ

กัณฑ์ถว้น 5 ชุชก

ธมมเทสน ปรีปนถนั

คี่ธัมมววนปเวสหนตั้งท่านเทศนา

เถ้าชราเชยชุ่ม

บีดนั้งแตงมาตริให้อ้อมมีหันพร้าพร้อม

ขึ้นนั้งบนธัมมาสน์แก้ว

ธมม อนุภุมปี มั ปชั

คี่พากันฟังจนเสียงเขตต์

บัดนี้คี่มารอดชุชกชยาเรยี่

มาได้เมียน้อยหนุ่มสาวจี่

ขอนิมนต์ลูกสิกข์พระภูบาลตนเลิสแล้ว

แล้วนิมนต์เทศนาธัมม

อาราธนั กโรมฯ

กัณฑ์ถว้น 6 จุลพน

ชุชกชยกถนั นินฎฐิตั

บัดนี้คี่มารอดห้องเหตุ

ของพรานเจตบุตรบอกหนทาง

ขึ้นนั้งบนธัมมาสน์แก้ว

ธมม อนุภุมปี มั ปชั

สุดเสียงไปบเสส

จุลพนเดินต่าน

ขอนิมนต์ลูกสิกข์พระภูบาลตนเลิสแล้ว

นิมนต์เทศนาธัมม

อาราธนั กโรมฯ

กัณฑ์ถว้น 7 มหาพน

จุลพนกถนั นินฎฐิตั

บัดนี้คี่มารอดห้องเหตุ

เจ้าอจจุตรสีเจ้าลำดับป่าไม้หื้อปพรามถนัฟัง

ขึ้นนั้งธัมมาสน์แก้ว

ธมม อนุภุมปี มั ปชั

สุดเสียงไปบเสส

มหาพนรังสีสบเส้า

ขอนิมนต์ลูกสิกข์พระพุทธรังตนผ่านแผ้ว

แล้วเทศนาธัมม

อาราธนั กโรมฯ

กัณฑ์ถว้น 8 กุมมารบรพ์-กัณฑ์กุมาร

มหาวน นินฎฐิตั

บัดนี้คี่มารอดห้องเหตุ

กัณฑ์นัเนตต์คี่มาหน้าสังเวชแท้กัณหาชาลี

แม่มทรีเจ้าไปป่าแต่เข้ายังบัทนมา

คี่สุดเสียงบเสส

กุมมารบรพ์ชัยเรย

อันพ่อพระสีหื้อทานแก่พราหมณาผู้เถ้า

ชาลีกัณหาขอเทวดานำเอาช่าวสารไปบอก

แก่ออกไร่แม่เหวี
ขอหื้อแม่ออกเจ้าริบมาเรว
ร้องรำให้ฮ้อยู้ออยๆ
เหมือนตั้งจักมังม้วยเสียคู่แดนดง
ขึ้นนั่งธัมมาสน์แก้ว นิมนต์เทศนาธัมม
หมุ่สัทธาผู้ข้าทั้งหลาย
ทุกคนมีจิตต์แก่กล้า
ระบำไดดีคือข้อมเจ้าที่ไหวสัก 2-3-4 บั้ง
ธมม อนุกรมปิ ม ปรช

คันแม่มทริยรักลูกเต้า
แสรวโสภาเจ็บแสบไหม้
พุดงดอยแม่ น้ำเหวดหาตห้วย
ขอนิมนต์ลูกสิขพระหัสสพลตณเลิศแล้ว
อย่าไพละกาพย์เค้ากาพย์ปลาย
ต่างก็ไคร่ฟ้งเหมือนกันทั่วหน้า
อยากไคร่ฟ้งกุมมารบรพ
กันอดหิวไหนค้อยยอบยังเทศนาไฟหนึ่งลา
อาราชน กโรมช

กัณฑ์ถวญ 9 กัณฑ์มทริ (อ่าน “มะที”)

กุมารปพพ นิฏฐิต
บัดนี้คัมารอดกัณฑ์มทริกัณฑ์ถวญแก้ว
สองบุตรตาพี่น้อง
พระนางบรูว่าลูกเต้าอยู่ไหน
กลางเทศห้องหลายที่หลายทาง
มีความโสกาโสกาเส้า
นางคัมรณาเจียรจาก
เสี้ยงลมหายใจไฟน้อยหนึ่งแล้ว
นางหน่อแก้ว ได้สติขึ้นตื่นขึ้นมา
ขึ้นนั่งธัมมาสน์แก้วแล้วเทศนาธัมม
ที่ทานได้เรียนไว้และชนาญมา
พอขอระบำธัมมสัก 2-3-4 บั้ง
ธมม อนุกรมปิ ม ปรช

คีสุดเสี้ยงไฟแพตตีหลี
อันนางหน่อมหน้าแม่คัมเวทนาหา
อันอยู่ห้องกลางป่าดงไฟ
ไฟเซาะหาในไพรแห่งห้อง
พระนางยังมีอาชว
เพราะบ่หันลูกเต้าหน่อโอรสา
มรนาตติงตตาย
ไต้ยีนเสี้ยงผัวตนเรียกร้องอยู่แจ้ว ๆ
ขอนิมนต์ลูกสิขพระพุทธาตณผ่านแผ้ว
ระบำไดดี คิขอระบำธัมมข้อมเจ้าที่ไหว
บัดนี้ผู้ช้าน้อยหากแข่งขบแข่งจำ
อดหิวไหนค้อยยอบยังเทศนาธัมมไฟหนึ่งลา
อาราชน กโรมช

กัณฑ์ถวญ 10 สักกบรพ

มททิปพพ นิฏฐิต
ซ้ามีใจผองแผ้วอยากฟ้งสักกบรพเรย
คืบเบ้นหน้าไฟเจย
ปางเมื่อขุนอินทาเสติจจากฟากฟ้า
ขอนิมนต์ลูกสิขพระพุทธาตณผ่านแผ้ว
แล้วจึงขอระบำกาบส้อย
ได้เหี้ยหูฟ้งหนึ่งรา

คีสุดเสี้ยงไฟแล้ว
การกะทำบุญของเวสสันตระ
ไต้รับคำชมเชยบ่ขาด
มาขอเอาหน่อหล้าชื่อมททริรา
ขึ้นนั่งแท่นแก้วแล้วนิมนต์เทศนาธัมม
หื้อสัทธาข้อมน้อย
ธมม อนุกรมปิ ม ปรช อาราชน กโรมช

กัณฑ์ถวญ 11 มหาราช

สักกบรพระบำไต้รับการฟ้งบ่ขาด

บัดนี้คัมารอดมหาราชกัณฑ์ไชยกัณฑ์ใหญ่กว้าง

ปางเมื่อพราหมณ์นำลูกพระเจ้าช้างพรากรเดินดง
เข้าสู่โขงเทศท้องเขตต์พระนครไชย
ปุณอัสสจรรย์แท้แลผ่นว่ายังมีชายผู้หนึ่งแท้แก่ดูดำ
ดอกบัวอันนั้นคือฟุ้งชานอุพาร
ขึ้นนั่งธัมมมาสน์แล้วเทศนาธัมม์
ขอให้ทั้งกาพย์ปลายแลกาพย์เค้า
ฉันใดจักได้สว่างโสภา
เพื่อห้อมันแจ่มแก่กุลสัทธาแลนา

เทวดาเจ้าคัมมาบันดลหื้อพราหมณ์หลง
ในคินนั้นท้าวปรมสัญชัยคัมมายังผ่นหัน
มันมีมือสองหัดถึงถือประทุมมิ่ง
ขอนิมนต์ลูกสิกข์พระพุทธรังตนสักตีสวาสตร์
ขอนิมนต์ลูกสิกข์พระพุทธรังตนผ่านแผ้ว
ธัมม์พระเจ้าสุดแล้วแต่เทศนา
ขอไชกรียาห้อมันจนแห่ง
ธมฺม อณุกมุปี มํ ปชฺ อารารณฺ กโรมฺย

กัณฑ์ถว้น 12 ฉขัตติ-ฉกษัตริย์

มหาราชปพพํ นิฎฐิตํ
บัดนี้คัมมารอดห้องเหตุฉขัตติรุ่งเรืองไรไสบเส้า
ในหิมวันต์ป่าไม้
ขอนิมนต์ลูกสิกข์พระพุทธาตองอาจ
ระบำไต่ติขอระบำธัมม์จิมเจ้าที่ไหว
คันอิตทิวไหนดค้อยยังเทศนาธัมม์
พอขอระบำธัมมกาพย์สร้อย
ได้เหี้ยยหูฟังนึ่ง

สุดเสียงไพแล้วบเสส
ปางเมื่อหกท้าวเจ้าเข้ามัลมก้องกัน
ฝูงหมู่เจ้าคัมเข้ามัลมที่ไกลแห่งพระปัดณสาลา
ขึ้นนั่งธัมมมาสน์แก้วแล้วเทศนาธัมม์
สัก 1-2-3-4-5-6-7-8-9 บั้ง
ขอจะไพว่าผู้ข้าแข่งขับแข่งจำ
พอหื้อสัทธาข้ามอนน้อย
ธมฺม อณุกมุปี มํ ปชฺ อารารณฺ กโรมฺย

กัณฑ์ถว้น 13 นครกัณฑ์

ฉขตติยปพพํ
บัดนี้คัมมารอดห้องเหตุนครกัณฑ์ทั้ง
ปางเมื่อพระเจ้าฟ้าสิกข์ใหม่แล้วชี้ข้างงาแก้วมาเมือง
อินทาร้อนที่นึ่งจักหื้อห่าฝนแก้วฝนฟ้าหลังลงเมือง
ดูทางท้าวราชอยู่สั่งเส้าเปันทาน
กัณฑ์เทศน์ธัมม์จบแล้วขอเพิ่มเติมกาพย์ปลาย
พอหื้อสัทธาอิงชายหนุ่มเฝ้าผู้ใดนึ่งถ้าอยู่คาฟัง
พร้อมทั้งธัมมเทศนา
ธมฺม อณุกมุปี มํ ปชฺ อารารณฺ กโรมฺย

นิฎฐิตํ คีสุดเสียงไพบเสส
คือนครกัณฑ์สุดส้อยหล้า
ห่าฝนเรียงแถวถั่ง
ตกลงมานั้นเนื่องตั้งจะจจะจอด
ขอลูกสิกข์พระภูบาลตนผ่านแผ้ว
ขอชักนิยายตั้งแต่ปลายรอดเค้า
ขอไชตามระบำเอาจดหมดขีต
ตามที่ท่านได้เล่าเรียนมานึ่งเรา

บทสรุป

องค์ความรู้ที่ได้จากการทำงานวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเทศน์มหาชาติ

เวสสันดรชาดก ทำนองแมงปู้ชมดวง

กระบวนการสืบค้นข้อมูล คณะวิจัยได้ดำเนินการสืบค้นข้อมูล โดยใช้กระบวนการ ดังนี้

1. การวางแผนในการสืบหาผู้รู้หรือปราชญ์ชุมชน โดยขั้นต้นได้รายชื่อจำนวน 10 รูป/คน ได้แก่

1) พระครูอนุศาสน์วรธรรม วัดบุญวาทย์วิหาร พระอารามหลวง

- 2) พระครูอุดมสิริทัต วัดศรีภูมิมา
- 3) พระครูโกศลพิพัฒน์กิจ วัดศรีเกิด
- 4) พระสมพร ปภัสสโร วัดช่างแต้ม
- 5) พระประเทือง ทีปธมโม สำนักปฏิบัติธรรมทอแสงธรรมอรัญญูคีรี (สำนักปฏิบัติธรรมแสงประทีปธรรม อำเภอเถิน)
- 6) พระครูวาปีธรรมเกษม วัดหนองร้อง
- 7) พ่อหนานเกรียง ดีปีละวงค์ บ้านดงไชยวราราม อ.เมืองลำปาง
- 8) พ่อหนานอินสม เครือตัน บ้านน้ำใจ อ.แม่ทะ
- 9) พ่อหนานสีโว บ้านทุ่งเกวียน อ.ห้างฉัตร (หลังลาสิกขาบทเข้ารับราชการตำรวจที่จังหวัดกำแพงเพชร)

10) พ่อหนานสมศักดิ์ เครือประสาน บ้านทุ่งผาย อ.เมืองลำปาง (เสียชีวิตก่อนการสัมภาษณ์)

2. ดำเนินการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลตามรายชื่อข้างต้น โดยขณะเก็บข้อมูล ได้รายชื่อผู้รู้เพิ่มขึ้น อีก 2 ท่าน ได้แก่

- 1) พ่อหนานคาคด ฟองจันทร์ บ้านหนองร้อง
 - 2) แม่บุญเชียร สิทธิจัญ บ้านดงม่อนกระทิง
- 3) การจัดทำร่างหลักสูตรการเทศน์มหาชาติ โดยได้รับความเมตตาจาก พระครูธรรมวิไล อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เป็นผู้ตรวจสอบหลักสูตร การดำเนินงานทั้งหมดของคณะวิจัยได้ผลออกมาเป็นที่น่าพอใจอย่างมาก เพราะผลงานที่ออกมานั้นทำให้พระสงฆ์สามเณรในจังหวัดลำปาง มีความกระตือรือร้นอย่างมากในการที่จะออกมาช่วยกันอนุรักษ์การเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก โดยเฉพาะทำนองที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำปางนั่นก็คือ ทำนองแมงปู้ชมดวง ซึ่งเป็นทำนองเก่าแก่ของจังหวัดลำปางที่ทางคณะวิจัยได้ทำการสืบค้นและรื้อฟื้นทำนองเพื่อนำไปฝึกอบรมและเผยแพร่ต่อไป ทำนองแมงปู้ชมดวงนั้นได้หายไปจากจังหวัดลำปางเกือบร้อยปี แต่ก็ยังมีผู้ที่สามารถที่จะจดจำทำนองนี้ได้ซึ่งข้อมูลนี้หลวงพ่อบ้านพระครูอุดมสิริทัต เจ้าอาวาสวัดศรีภูมิมา ท่านได้ให้ข้อมูลกับทางคณะวิจัยว่า พ่ออาจารย์อินสม เครือตัน บ้านน้ำใจ อ.แม่ทะ จ.ลำปาง สามารถที่จะเทศน์ทำนองนี้ได้ ทางคณะวิจัยจึงลงพื้นที่เก็บข้อมูลดังกล่าวที่บ้านพ่ออินสม เครือตัน ซึ่งก็เป็นที่ยอมรับใจอย่างมาก ที่พ่ออาจารย์อินสมท่านได้สืบทอดทำนองนี้ไว้ ซึ่งพ่ออินสม เครือตัน ท่านได้สืบทอดทำนองมาจาก เจ้าอธิการเสาร์ สุขโพธิ์ วัดน้ำใจ แม่ทะ ตั้งแต่อายุ 14 ปี และต่อมาฝึกกับพ่ออาจารย์หนานเมือง แปงตาสาย บ้านฟ่อน ซึ่งทั้ง 2 ท่านนี้ได้เสียชีวิตแล้ว หลังจากได้เก็บข้อมูลดังกล่าวแล้วทางคณะวิจัยจึงได้เชิญ พ่ออาจารย์อินสม เครือตัน เป็นวิทยากรเพื่อฝึกอบรมการเทศน์มหาชาติเวสสันดรชาดก ซึ่งท่านก็พร้อมที่จะให้ข้อมูลและเป็นวิทยากรให้กับทางคณะวิจัย และเมื่อกลับมาทางคณะวิจัยก็ได้จัดเวทีฝึกอบรมขึ้น เพื่อตรวจสอบองค์ความรู้ที่ได้มาและออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรม ซึ่งการออกแบบฝึกอบรมนั้นได้ข้อสรุปว่าจะดำเนินการอบรม 2 วัน นอกจากนั้นองค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้มาจากการทำงานวิจัยชิ้นนี้ทางคณะวิจัยยังได้ความรู้ในเรื่องของการเทศน์มหาชาติอีกมากมาย เช่น คุณสมบัติของผู้ฝึกเทศน์ การรักษาเสียง การบูชา ครูบาอาจารย์ การใช้สัญลักษณ์ในการฝึกเทศน์ การอ้อ การใส่กายาในการเทศน์ ซึ่งทำให้สามารถนำองค์ความรู้เหล่านี้มาจัดทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรมการเทศน์มหาชาติ ทำนองแมงปู้ชมดวง สำหรับการฝึกอบรมให้แก่พระสงฆ์สามเณรที่สนใจศึกษาเรียนรู้และฝึกเทศน์ทำนองแมงปู้ชมดวง เพื่อนำไปเผยแพร่ต่อไป การสืบสานภูมิปัญญาของบรรพบุรุษชาวลำปางอย่างน่าชื่นชม นอกจากนั้นจากผลการดำเนินงานของคณะวิจัยทำให้ได้รับความเมตตาจากพระเดชพระคุณหลวงพ่อพระราชธรรมาลังการ ที่ปรึกษาเจ้าคณะจังหวัดลำปาง/เจ้าอาวาสวัดบุญวาทย์วิหารพระอารามหลวง และพระครูอนุศาสน์สุวรรณ รองเจ้าอาวาส วัดบุญวาทย์วิหารพระอารามหลวง/เจ้าคณะอำเภอเมืองลำปาง ได้ให้การสนับสนุนให้มีศูนย์ฝึกอบรมประจำจังหวัดขึ้นที่วัด หลังจากเสร็จสิ้นโครงการวิจัยนี้ ซึ่งถือเป็นนิมิตหมายอันดีแก่พระสงฆ์สามเณรใน

จังหวัดลำปาง ในอันที่จะช่วยกันอนุรักษ์และสืบสานองค์ความรู้ที่บรรพบุรุษได้สร้างไว้เพื่อให้คงอยู่ในบวรแห่ง พระพุทธศาสนาสืบไป

เอกสารอ้างอิง

ธรรมสภาสถาบันบันลือธรรม. พระชาติที่ 10 พระเวสสันดร. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภาสถาบันบันลือธรรม, 2552.
ประจวบ ประเสริฐสังข์ และคณะ. การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรมพระนักเทศน์. (2552) ค้นคืนเมื่อวันที่ 9 ต.ค.
2553. <www.finearts-psdg.com>.

พระครูธรรมวินัยธรรมานพ กนฺตสีโล. วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม, 2552.

พระธรรมโกศาจารย์. ปรีทรรศน์เวสสันดรชาดก. ลำปาง: สหกิจการพิมพ์, 2550.

พระมหาสมชาย นนฺทธมฺมิโก (บุษนารีย์). การศึกษาคุณค่าการเทศน์มหาชาติในล้านนา. (บทคัดย่อ) วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย, 2549.

มณี พะยอมยงค์. ประเพณี 12 เดือน. พิมพ์ครั้งที่ 2 เชียงใหม่: ส. ทรัพย์การพิมพ์, 2533.

บุคคลอนุกรม

เกรียง ดีบะระวงค์ บ้านดงไชยวาราราม อำเภอเมืองลำปาง (สัมภาษณ์)

คาด ฟองจันทร์ บ้านหนองร่อง อำเภอเมืองลำปาง (สัมภาษณ์)

บุญเชียร สิทธิจิว บ้านดงม่อนกระทิง อำเภอเมืองลำปาง (สัมภาษณ์)

พระครูวาปีธรรมเกษม วัดหนองร่อง ลำปาง (สัมภาษณ์)

พระครูอนุศาสน์วรธรรม วัดบุญวาทย์วิหารพระอารามหลวง ลำปาง (สัมภาษณ์)

พระครูอุดมสิริทัต วัดศรีภูมิมา ลำปาง (สัมภาษณ์)

พระประเทือง ทีปธมฺโม สำนักปฏิบัติธรรมทอแสงธรรมอรัญญศิรี (สำนักปฏิบัติธรรมแสงประทีปธรรม อำเภอเถิน)
ลำปาง (สัมภาษณ์)

พระสมพร ปภัสสรโร วัดช่างแต้ม ลำปาง (สัมภาษณ์)

สมศักดิ์ เครือประสาน บ้านทุ่งฝาย อ.เมือง ลำปาง (สัมภาษณ์)

อินสม เครือตัน อำเภอแม่ทะ ลำปาง (สัมภาษณ์)